

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק ב', פס' א'-י'

נושא היחידה: תפילת-שירת חנה

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

לאחר שחנה קיימה את נדרה והביאה את בנה שמואל למשכן, היא פונה ומודה לה' בתפילה גדולה. בשיעור זה נלמד את תוכן תפילתה

פתיחה:

אפשרות א': המורה ייכנס לכיתה עם פריט המאפיין את חנה (בגד עליון מאלבד/ מטפחת/ בובת תינוק ביד),

ויאמר לתלמידים: "אני כל כך מתרגשת! שמעתם איזה נס קרה לי?"

באופן הצגתי, יערוך כך המורה חזרה עם התלמידים על סיפורה של חנה שהייתה עקרה במשך שנים רבות, על כך שהיא התפללה בשילה בצער רב, וכעת הביאה את בנה למשכן, ובכך הגשימה את נדרה.

לאחר החזרה, יאמר המורה לתלמידים: "אני כל כך שמחה בנס העצום שהיה לי. אני מרגישה שאני חייבת לפנות שוב אל המשכן. כאן, היכן שירדו לי הדמעות וביקשתי בצער רב שיהיה לי בן. וכאן, במשכן, לפנות שוב אל ה' בתפילה- תפילת תודה! מה כדאי לי לומר לפני ה'? יש לכם רעיון בשבילי?"

המורה יחלק לתלמידים דף תפילה, ויאמר להם כי כמו שכתבנו את תפילתה הראשונה של חנה, כעת נכתוב את תפילת התודה. על התלמידים לחשוב מה הם היו אומרים, במקום חנה, כתודה לה' בסיטואציה זו (דף מעוצב נמצא בנספחים).

לאחר הכתיבה, ניתן להזמין כמה מן התלמידים להקריא את אשר כתבו.

אפשרות ב': המורה יכתוב על הלוח בגדול "תודה", ויבקש מהתלמידים לחשוב ולהיזכר מי בסיפורנו בספר שמואל רוצה לומר תודה. לאחר שהם יאמרו כי זוהי חנה אשר זכתה בן, יבקש המורה מתנדב שיאמר משפט תפילה המבטא רגשי תודה בשם חנה. ניתן להמשיך עד שהמורה ירגיש כי הרעיון עומד לקראת מיצוי (חשוב תמיד להפסיק בשיא).

לימוד הפסוקים:

המורה יקדים ויאמר כי בתפילת חנה ישנם ביטויים קשים להבנה. אך כמו שראינו בתפילות השונות של התלמידים – עיקר תפילתה זו התודה והרגשת הנס שנעשה לה, ואנו ננסה להבין חלק מן הדברים שהיא אמרה.

משימת טרום קריאה: בתפילה זו נראה ניגודים - הפכים. חפשו במהלך הקריאה כמה הפכים (אם יש צורך, על המורה להדגים מהם הפכים: אור מול חושך, שמחה מול עצב, גיבור מול חלש).

קריאת פס' א'-י'

חשוב כי המורה יקרא את הפסוקים, עקב המילים הקשות שבהם. יש לתת את ההדגשים הנכונים שיקלו על התלמידים למצוא את הניגודיות.

לאחר הקריאה, יכתוב המורה על הלוח את מילות הפסוק הראשון הפותחות את השירה:

“עלץ ליבי בה”- כך מתחילה חנה. מה פירוש המילה “עלץ”? איזו מילה דומה אתם מכירים?
מלשון עליצות- שמחה. הלב שלה מאוד שמח בה’.
המורה יפנה את התלמידים לחפש בפסוק עצמו מהי סיבת השמחה עבור חנה.
“כי שמחתי בישועתך” - חנה שמחה בה’ על ישועתו, על הנס שנעשה לה.
“אין קדוש כה’ ואין בלתך ואין צור כאלוקינו”- אילו תארים מעניקה חנה לה’ בפסוק זה?

1. קדוש

2. אין “בלתך” - אין עוד כמוך

3. צור = סלע, חזק.

לאחר מכן¹, יערוך המורה, על פי תשובות התלמידים, כמה מן הניגודים המופיעים בשירה, על הלוח.

(בחלק מן הניגודים יהיה לתלמידים קל למצוא מילה אחת, אך הם לא יבינו את כל המשפט. על המורה לכתוב את הניגוד שהם אומרים, ולאחר מכן להסביר את כוונת הפסוק. לדוגמה, שבעים מול רעבים. בכיתות שבהן נראה למורה כי זה יהיה קשה במיוחד, ניתן להכין זאת מראש בכרטיסיות, והתלמידים יתבקשו לחבר בין הניגודים):

גְּבֵרִים חֲתִים (מפחדים) ← וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חֵיל (כאלו שכשלו, התמלאו בכוח)

שְׁבַעִים - בְּלָחֶם נִשְׁכְּרוּ (אנשים שהיו שבעים ולא היו צריכים לעבוד – לפתע צריכים להיות

שכירים כדי לאכול לחם) ← וְרַעֲבִים חָדְלוּ (אנשים שהיו רעבים, כבר הפסיקו לרעוב כי יש

להם כבר אוכל)

עַד עֲקָרָה יֵלְדָה שְׁבַעָה (אישה שלא ילדה – יש לה שבעה ילדים) ← וְרַבַּת בְּנִים אִמְלָלָה (אישה

עם ילדים רבים, יכולה להפוך להיות אומללה ללא ילדים)

ה’ מְמִית ← וּמְחִיָּה

מוֹרִיד שְׂאוֹל ← וַיַּעַל.

ה’ מוֹרִישׁ (רש- עני) ← וּמַעֲשִׂיר

מִשְׁפִּיל ← אֶף מְרוֹמִים.

מְקִים מְעַפֵּר דָּל (ה’ מקים עני מתוך העפר)

מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֶבְיוֹן (ה’ מרים מתוך האשפה את העני)

לאחר שיהיו רשומים על הלוח מספר ניגודים מתוך תפילת חנה, ישאל המורה את התלמידים:

מה מטרת ניגודים אלו? מה רוצה חנה להביע בכך?

לאחר תשובות התלמידים, יסכם המורה כי לפעמים המציאות נראית לנו מוצקה ומוחלטת

ביותר – עשיר, עני, גיבור, חלש, חכם, טיפש...

אולם מי שמאמין בה’, יודע שבידו להפוך כל מציאות על פיה. הכול ביד ה’, על כן אל יתהללו

הגיבור והעשיר בכוחם, ולא יתביישו החלש והעני בדלותם, כי ה’ אינו מוגבל, והכול יכול

להתהפך.

¹ בכיתות שבהן יש מספר שעות מצומצם, ניתן לעשות חלק זה בקצרה ובעל פה.

(למורה: השלב הבא הוא מורכב וקשה לעתים עבור נפש התלמידים. בדוק וחשוב האם הוא מתאים לכיתתך.)

← ישנו פירוש בחז"ל (בפסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא מ"ג), האומר כי:
"עד עקרה ילדה שבעה" - זו חנה,
"ורבת בנים אומללה" - זו פנינה.

לחנה נולדו שבעה ילדים, ואילו פנינה שהיו לה ילדים רבים, הפכה להיות אומללה, משום שילדיה מתו בזה אחר זה.

המורה ישאל את התלמידים: מדוע מתו ילדיה של פנינה?
אומרים חז"ל במדרש, שפנינה נענשה על כך שציערה את חנה - זאת למרות שחז"ל אומרים שפנינה התכוונה לשם שמיים, שציערה את חנה כדי שתתפלל יותר מעומק הלב, וכך יהיו לה בנים. אולם מכל מקום - מי שמצער את חברו גם לשם שמיים, נענש.
מכאן אנו רואים עד כמה צריך להיזהר מאוד שלא לצער את השני, ועד כמה אנו צריכים להיזהר בלשוננו ובדיבורנו.

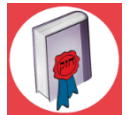
סיכום וסיום:

ראינו בשיעור זה, כי חנה לא הסתפקה רק בקיום נדרה שנדרה בשעת קושי, אלא מרוב רגשות הודיה לה', היא פונה אליו בתפילה. בתפילה היא מהללת ומשבחת את ה', ומראה עד כמה הוא יכול להפוך כל מציאות ועד כמה הכול בידי.

*אפשר לסיים את השיעור בהזמנת תלמידים נוספים להקריא את התפילה שהם כתבו.
*אפשר לבקש מהתלמידים לחשוב על מציאות שנראית מוחלטת ולבקש בקשה על שינוי מציאות זו – כי הרי ה' הוא כל יכול. המורה יכתוב על הלוח את תפילותיהם (שייבנה המקדש, שסבא שלי יהיה בריא, שייולד לי אח קטן...).

*בכיתת בנות, ניתן להשמיע את השיר של רוחמה בן יוסף – "עלץ ליבי בה", המבטא את השמחה וההתרגשות בדברי חנה. ניתן להוסיף כי היוצרת הלחינה שיר זה לאחר הולדת בנה, לאחר שנים רבות שלא היו לה ילדים.

<https://www.youtube.com/watch?v=V6Osal7WgJl>

הצעות להמחשה:

הצגת פתיחה - לחזרה על הנלמד וכהכנה לתפילה
כתיבת תפילה אישית - כדי "להיכנס לדמות" של חנה ולפנות בתודה לה'
מציאת ניגודים - להבנת תוכן תפילת חנה
תפילות שינוי המציאות לסיום/ שיר

מסרים והפנמה:

- א. הכרת טובה כלפי ה' ופנייה אליו בתפילת תודה.
- ב. הקב"ה הוא כל יכול, ובכוחו לשנות כל מציאות, אף אם היא נראית מוחלטת.
- ג. עלינו להיזהר בלשוננו שלא לצער אף אדם סביבנו, אף אם אנו מתכוונים לטוב.

הרחבות:

דף תפילת חנה להדפסה:

